Bokmelding

**Ida Marie Høeg (red). *Religion og ungdom*.
Universitetsforlaget 2017**

Anmeldt av Lina Snoek Hauan,

stipendiat i religionsdidaktikk ved MF. E-post: Lina.S.Hauan@mf.no

Er ungdom i Norge interessert i religion? Hva oppsøker de, og hva gir mening? Disse spørsmålene stiller forfatterne av *Religion og ungdom* på baksiden av boken. For en som arbeider med ungdommer eller av andre grunner ønsker å sette seg inn i ungdommers virkelighet, er dette viktige spørsmål. *Religion og ungdom* gir et grundig og nyansert bilde av feltet.

Boken inneholder elleve empiriske kapitler, foruten innledningskapittelet, der Ida Marie Høeg tar opp særpreg ved ungdoms forhold til religion. Både ulike former for kristendom, islam, sikhisme, nyreligiøsitet og sekularitet blir belyst, og i ulike kontekster som skole, ukeblader, festivaler og konfirmantundervisning. Forfatterne er både religionsvitere og samfunnsvitere, med ulike metodiske utgangspunkt, og beskriver datamateriale som er kommet frem i intervjuer, undersøkelser og observasjon. De varierte vinklingene skaper bredde i både metoder og materiale, og bidrar til å gjøre boken både interessant og troverdig. Forfatterne trekker inn ulike teoretiske perspektiver, og får til en fin balanse mellom teori og empiri, der teorien ikke får overdøve empirien, men heller gir konstruktive vinklinger på materialet.

Av bokens elleve kapitler er fire vinklet til islam og tre til ulike kristne retninger. Ett kapittel handler om sikhisme, ett om nyreligiøsitet, ett om fremstillinger av kjendisers religiøsitet i ukeblader, og ett om sekulære unge voksne. I og med at islam og kristendom er de to største religionene i Norge i dag, er et slikt fokus naturlig. Samtidig kunne det vært en styrke dersom flere religioner var representert. Høeg er selv inne på dette i innledningskapittelet. Imidlertid er ikke boken ment å gi en uttømmende oversikt, men heller dypdykk i ulike kontekster.

To kapitler dekker hvordan muslimske ungdommer opplever at islam blir fremstilt i media, og hvordan det påvirker dem. Audun Toft tar opp hvordan muslimske ungdommer opplever undervisning om islam i religionstimene i den videregående skolen. Undervisningen tar ofte utgangspunkt i dagsaktuelle hendelser, der konfliktstoff får mye plass, mens muslimers hverdagsliv og virkelighet ikke kommer så godt frem. Kapittelet til Janna Hansen tar utgangspunkt i opplevelsen av mediefremstillinger generelt, og hvordan det påvirker unge norske og danske muslimers egne fremstillinger av islam i sosiale medier. Hun ser en tendens til at det ikke bare er mediebildet som påvirker hvordan

muslimske ungdommer opplever forståelse eller mangel på forståelse overfor deres religion, men også i hvilken grad lokalsamfunnet rundt dem har et sekulært eller mer religiøst preg. Muslimske ungdommer i «Bibelbeltet» eller et tilsvarende område i Danmark, opplever interessant nok mer forståelse og mindre behov for å tydeliggjøre positive sider ved islam enn ungdommer hun snakket med i København, der miljøet er mer sekulært.

Også de to andre kapitlene om muslimske ungdommer tar opp betydningen av det sekulære storsamfunnet og hvordan ungdommene navigerer i dette. Sindre Bangstad løfter frem tre ungdommers stemmer fra sitt intervjumateriale i et muslimsk ungdomsmiljø i Oslo Øst. Han peker på hvordan de fremstår som «kompetente navigatører i et økende flerkulturelt og flerreligiøst Norge», med et kritisk og ambivalent blikk på både sin muslimske bakgrunn og det norske storsamfunnet. Levi Geir Eidhamar fokuserer på tanker om etterlivet og helvetet i sine intervjuer, og finner i likhet med Hansen forskjeller mellom ungdommer fra Sørlandet og fra storbyområder («Koransløyfen» – Oslo- og Drammensområdet). I hans materiale hadde ungdommer med større kontaktflate mot det norske samfunnet mer kritiske resonnementer rundt spørsmål om livet etter døden enn ungdommer med oppvekst i tette muslimske miljøer.

De tre kapitlene om kristne ungdommer viser stor bredde i bildet av både hva som ligger i dette begrepet, og hvordan vi kan forske på dem. For eksempel tar Ida Marie Høegs kapittel for seg sosialt engasjement blant konfirmanter i Den norske kirke. I og med at en så stor andel av norske ungdommer fortsatt lar seg konfirmere i Den norske kirke, til tross for at medlemstallene synker, stiller kapittelet et viktig spørsmål om den sosiale betydningen konfirmasjonen kan ha. Irene Trysnes har intervjuet deltakere på kristne festivaler på Sørlandet og i kristne ungdomsmiljøer. Informantenes religiøsitet fremstår som terapeutisk og opplevelsesorientert, der det dogmatiske ikke alltid spiller så stor rolle. Torjer A. Olsens kapittel viser hvordan læstadiansk ungdom i Nord-Troms driver kodeveksling mellom ulike måter å være norsk og samisk på. For meg som «søring» gir dette bidraget et interessant perspektiv på et emne som ikke alltid får så mye oppmerksomhet.

I tillegg til læstadianske ungdommer er også unge sikher representert. Lill Vramo beskriver på en tankevekkende måte de dilemmaene unge sikher går gjennom for å avgjøre om de skal bruke turban eller ikke i et pluralistisk norsk samfunn, og stiller spørsmålet om hvor inkluderende vi egentlig er. Disse to kapitlene får frem minoriteter som ikke alltid blir så synlige, og fremstår dermed som spesielt interessante. Jeg skulle gjerne sett enda et kapittel om små minoriteter.

Den sekulære konteksten går igjen som et bakteppe gjennom boken, og har en tydelig påvirkning på ungdommenes religiøsitet og selvpoppfatning. Det er da

også naturlig å også spørre seg hvem de sekulære eller ikke-religiøse er. Sivert Skålvoll Urstad har analysert et surveymateriale om sekulære unge voksne, og finner et komplekst bilde og påfallende kjønnsforskjeller. Dette kapittelet viser tydelig hvor komplekst sekularitetsbegrepet er.

Flere av kapitlene i boka er tankevekkende og nyskapende. Spesielt liker jeg kapitlene om muslimske ungdommers forhold til sekularitet og forståelser av helvetestanken. Her kommer vi tettere inn på enkeltmennesker, og informantenes stemmer kommer tydelig frem.

Innledningskapittelet er poengtert og forklarer feltet på en lettfattelig og oversiktlig måte. Det er grundig og oversiktlig, og setter de påfølgende empiriske kapitlene i perspektiv. Det kunne også vært interessant med et oppsummerende kapittel til slutt.

Forfatterne klarer å kombinere empiri og teori på en god måte slik at boken blir lettfattelig og når ut til en bredere målgruppe. Samtidig ser den tiltenkte leseren ut til å variere litt mellom forfatterne. Noen kapitler forklarer tydelig begreper for utenforstående, som halalmat og agnostisisme, noe som peker i retning av en målgruppe som ikke kjenner så godt til religionsfaget. I kapitlene basert på kvantitative studier kan terminologi og tabeller til tider bli noe komplisert. Imidlertid trenger man heldigvis ikke å forstå tabellene for å henge med i teksten.

Alt i alt oppfatter jeg *Religion og ungdom* som en lærerik og innsiktsfull bok. Den gir et godt bidrag til forskningsfeltet ungdom og religion, først og fremst i form av å danne et mangefasettert bilde av ulike ungdommers forhold til religion. Boken gir både en nyttig oversikt og illustrerende og tankevekkende dypdykk i konkrete religiøse ungdommers hverdag. Med min bakgrunn i skolen kan jeg også si at boken er nyttig for lærere som arbeider med religionsfaget, og en god grunnbok for kommende religionslærere. Det at kristne og muslimske ungdommer får så mye plass, gir nyttig bakgrunnskunnskap for lærere som kanskje først og fremst møter disse religionsformene blant elevene sine. Samtidig er tematikken rundt sekulær ungdom viktig som en påminner både om hvor sammensatt denne gruppen er, og om hvilke påvirkninger den sekulære konteksten kan ha på religiøse ungdommer. Det er også verdifullt at minoritetsgrupper som læstadianere, nyreligiøse og sikher får en stemme.